

VALTIONEUVOSTON ASETUS KIVENLOUHIMOIDEN, MUUN KIVENLOUHINNAN JA KIVENMURSKAAMOJEN YMPÄRISTÖNSUOJELUSTA ANNETUN ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

1. Taustaa

Kivenlouhimoiden, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (MURAU-asetus, 800/2010) 3 §:n mukaan kivenlouhimot on sijoitettava vähintään 300 metrin suojaetäisyyden päähän asumiseen ja loma-asumiseen käytettävistä rakennuksista sekä vähintään 400 metrin päähän melulle tai pölylle erityisen alttiista kohteista, kuten sairaaloista, päiväkodeista sekä hoito- ja oppilaitoksista. Niissä kivenlouhimoissa, joilla oli voimassaoleva ympäristölupa MURAU-asetuksen voimaantullessa, asetuksen siirtymäsäännöksen mukaan suojaetäisyyttä tulee noudattaa viimeistään vuoden 2018 alusta.

Erikseen säädetään 3 §:n 3 momentissa, että kivenmurskaamo voidaan sijoittaa suojaetäisyyttä lähemmäksi, jos melu- ja pölypäästöt pystytään ehkäisemään teknisin keinoin luotettavasti ympäristölupaviranomaisen hyväksymällä tavalla. Myös louhinnan tukitoiminnot voidaan 4 momentin mukaan sijoittaa suojaetäisyyttä lähemmäksi.

Siirtymäajan päättyminen merkitsee sitä, että eräiden louhimoiden läheisyydessä oleva asutus ja muut rakennukset eivät mahdollista louhimojen toiminnan jatkumista. Toiminnan päättymisellä olisi erityisen suurta merkitystä luonnonkivilouhimoilta (tarvekivilouhimoilta), joiden louhima kiviaines käytetään pääosin taloudellisesti korkean jalostusarvon tuotteisiin. Luonnonkiven louhintaan sopivia kallioesiintymiä on Suomessa vain rajallisesti ja luonnonkiven taloudellinen arvo syntyy osin paikallisten esiintymien ominaispiirteistä.

2. Suojaetäisyyteen esitettävä poikkeus

Esityksessä ehdotetaan, että säädetään luonnonkivilouhimoita koskeva poikkeus suojaetäisyyden noudattamiseen. Luonnonkivilouhimolla tarkoitetaan louhimoa, jonka tuottaman kiviaineksen pääasiallinen käyttötarkoitus on sisustus- ja rakennuskivinä, kuten pöytätaasoissa ja lattialaatoissa, monumenteissa, kuten hautakivissä ja patsaissa sekä rakennuskivinä mukaan lukien ympäristökivet, kuten katukivet ja laatoitukset. Poikkeusta ei sovellettaisi kivenlouhintaan, jossa tuotettu kiviaines jalostetaan pääasiallisesti murskeeksi.

Luonnonkiven louhinnassa kiviaines pyritään irrottamaan kalliosta mahdollisimman ehjänä. Tällöin louhintaan käytetään erilaisia menetelmiä kuin kiviaineksen louhintaan yleensä, kuten timanttivaijerisahausta. Luonnonvarojen kestävä käytön kannalta on perusteltua, että poikkeuksen soveltamisalaan kuuluvassa toiminnassa syntyvä sivukivi voidaan käyttää murskana.

Esitys koskee ainoastaan ehdottomasta metrimäärästä poikkeamista sekä edellyttää melu- ja pölypäästöjen ehkäisemistä luotettavalla ja lupaviranomaisen hyväksymällä tavalla. Esitys ei vaikuta eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitetun kohtuuttoman rasituksen tulkintaan, joka ympäristönsuojelulain 49 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan estää ympäristöluvan myöntämisen. Esimerkiksi sivukiven läjitys saattaisi joissain olosuhteissa tuottaa kohtuutonta rasitusta naapureille, vaikka melutason ohjearvot alittuisivat.

3. Asetusehdotuksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Kalliomurskeen osuus kiviainesten käytössä on kasvanut viime vuosina olennaisesti suuremmaksi kuin luonnonsoran osuus. Suomessa on arviolta yli tuhat voimassaolevaa maa-aineslupaa kalliokiviaineksen ottamiselle ja ottamistoimintaa harjoitetaan joissain sadoissa louhimoissa. Suomessa toimii noin sata luonnonkivilouhimoa, joista noin kahdessakymmenessä louhinta on edennyt alle asetuksen 3 §:ssä tarkoitetun suojaetäisyyden. Poikkeuksen soveltaminen tarkoittaisi käytännössä, että nämä noin kaksikymmentä louhimoa saisivat jatkaa toimintaansa vuodesta 2018 eteenpäin, jos ne pystyvät osoittamaan luotettavasti melun- ja pölyntorjunnan tehokkuuden. Vastaisuudessa joidenkin muidenkin luonnonkivilouhimoiden louhintarintausten voidaan olettaa siirtyvän alle suojaetäisyyden.

Kivenlouhinnan liikevaihto on Suomessa noin 50 miljoonaa euroa ja kivituuotteiden valmistuksen liikevaihto 150 miljoonaa euroa vuodessa. Viennin osuus alan liikevaihdosta on noin 30 %. Suomeen myös tuodaan vuosittain noin 70 000 tonnia luonnonkivituuotteita pääosin Kiinasta ja Portugalista. Luonnonkiven tuonnin arvo on vuosittain noin 15 miljoonaa euroa. Suomalainen kiviteollisuus kilpailee luonnonkiven tuonnin kanssa kotimaisilla markkinoilla. Esityksen suorat yritystaloudelliset vaikutukset ovat myönteisiä ja mittaluokaltaan tuntuvia. Esityksen yritystaloudellisten vaikutusten tarkempi määrällinen arviointi edellyttäisi näiden noin 20 – 100 kotimaisen louhimon yrityskohtaista analyysia.

3.2. Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei arvioida olevan ympäristönsuojelun kannalta haitallisia vaikutuksia. Esityksellä voi olla myös myönteisiä ympäristövaikutuksia.

Toisin kuin eräillä muilla melupäästöjä aiheuttavilla toimialoilla, kivenlouhinnassa syntyviä melupäästöjä voidaan tehokkaasti ehkäistä teknisillä menetelmillä, kuten valitsemalla vähemmän melupäästöjä aiheuttavia työkoneita ja työmenetelmiä sekä rakentamalla meluesteitä. Luonnonkiven louhinnassa käytettävät työmenetelmät, kuten timanttivaijerisahaus, ovat yleisesti ottaen hiljaisempia kuin murskattavaksi tarkoitetun käyttökiven louhinnassa käytettävät työmenetelmät (muun muassa runsaampi railoporaus ja suuremmat räjähdemäärät). Luonnonkiven louhinnassa syntyy paljon sivukiveä, jota voidaan käyttää meluvallien rakentamiseen. Usein olemassa olevat luonnonkivilouhokset ovat myös edenneet sen verran pitkälle, että louhintarintaustoiminta toimii itsessään meluesteenä. Metrimääräinen suojaetäisyys kuvaa huonosti toiminnasta tosiasiallisesti aiheutuvia melupäästöjä. Normaaleilla työmenetelmillä tasaisessa maastossa kulkeutuva melu ylittäisi häiriöille alttiissa kohteissa säädetyt ulkomelun ohjearvot, jolloin teknisiä meluntorjuntamenetelmiä joudutaan joka tapauksessa käyttämään. Toisaalta asianmukaisia meluntorjuntamääräyksiä noudattamalla saavutetaan huomattavasti säädettyä suojaetäisyyttä lyhyemmälläkin matkalla häiriöille alttiille kohteille säädetyt ulkomelun ohjearvot.

Luonnonkivituotannosta aiheutuvat pölypäästöt on ehkäistävissä toiminnalle säädetyin lupamääräyksiin olennaisesti lyhyemmillä suojaetäisyyksillä voimassaoleviin verrattuna. Louhimotoiminnassa syntyvät pölypäästöt koostuu pääasiassa karkeista hiukkasista, joiden leviämistä louhintarintaustoiminta rajoittaa. Rintauksen helpommin ylittävät pienhiukkaset ovat peräisin työkoneiden polttomoottoreista. Pölyn leviämiseen vaikuttaa sääolot ja maaston muodot. Tekniset menetelmät pölypäästöjen ehkäisemiseksi, kuten kastelu ja porien pölynkeräimet ovat osoittautuneet erittäin tehokkaiksi tavoiksi ehkäistä pölyä. Lupamääräysten lisäksi pölyn hallintaan suhtaudutaan luonnonkiven louhinnassa vakavasti siksikin, että pölypäästöt ovat haitallisia työkoneille ja työntekijöille. Luonnonkivituotannon pölypäästöt alittavat raja-arvot huomattavasti nykyisiä suojaetäisyyksiä lyhyemmillä matkoilla.

Tuotantoon sopivia luonnonkiviesiintymiä on Suomessa vain rajallisesti. Olemassa olevien louhimoiden käyttäminen loppuun asti edistää myös luonnonvarojen kestävästä käytöstä periaatteen toteutumista verrattuna siihen, että siirtymäajan päättymisen johtaisi uusien louhimoiden avaamiseen korvaamaan hyödyntämiskelvottomaksi muuttuneita tuotannossa olevia esiintymiä.

3.3. Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Graniitin ja liuskeen louhintaan liittyvän ympäristöluvan ja maa-aineslupan myöntää kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, jolloin valvontavastuu kuuluu pääosin kunnalle. Vuolukiven ja

marmorin louhinnassa lupatoimivalta ja valvontavastuu kuuluu valtion viranomaisille. Kaikki toiminnassa olevat louhimot, joiden toiminta on vaarassa loppua siirtymäajan jälkeen ja joihin esitys lyhyellä aikavälillä vaikuttaisi, ovat graniitti- ja liuskelouhimoita. Suomessa ei ole yhtään toiminnassa olevaa marmorilouhimoa ja vuolukivilouhimoitakin on vain vähän. Näin ollen esityksellä olisi lyhyellä aikavälillä välittömiä vaikutuksia ainoastaan kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten toimintaan.

Esityksen johdosta joissain kunnissa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toiminnan painopisteissä saattaa korostua toiminnan lopettamiseen liittyvien valvontatoimenpiteiden sijasta ympäristölupien jatkaminen ja siihen liittyvä lupamääräysten tarkistaminen. Lisäksi poikkeuksen soveltamisalaan kuuluvien louhimoiden valvonnassa on syytä varmistua myös siitä, että louhimossa tuotetaan pääasiallisesti luonnonkiveä poikkeuksen soveltamisalaan kuuluvia käyttökohteita varten. Esityksen vaikutus kuntien ympäristönsuojeluviranomaisen työtunteihin on tilapäinen ja määrällisesti vaikeasti arvioitavissa, mutta kuntien ympäristönsuojeluviranomaistoiminnan maksutulot seuraavat työmäärää siltä osin, kuin kunnissa lupa- ja valvontatoiminta on hinnoiteltu kustannusvastaavasti.

4. Muut esitykset

Esityksessä ehdotetaan myös säädöksen havainnollisuuden vuoksi päivitettävän asetuksen 5 §:ssä mainittu säädösnumero ajan tasalle.

5. Asian valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä ympäristöministeriössä. Asetusehdotuksesta pyydettiin lausunnot...

Asetusehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä [menossa lausuntokierroksen jälkeen].

6. Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.